

NVO MOET MEER AANDACHT BESTEDEN AAN HET FOKDOEL, ZEGT ROEL VEERKAMP VAN ASG. VOOR JUISTE STIERKEUZE IS VERGELIJKEN VAN STIEREN OP ÉÉN FOKWAARDEBASIS NODIG.

'Boeren moeten een grotere invloed nemen op fokbeleid'

In zijn eenvoudige kantoor van Animal Sciences Group (ASG) geeft afdelingshoofd Animal Breeding en Genomics Center Roel Veerkamp zijn visie op de fokkerij van de laatste jaren en die van de toekomst. Hij vindt dat individuele ki-organisaties te weinig vooruitzien en wil een grotere invloed van boeren op het fokbeleid. „Kruisen was vooral een hype in 2006. Toen was een grote groep boeren ontevreden over zijn koeien en zocht naar iets anders. Vorig jaar zwakte dat wat af door de hogere melkprijs. Toen richtte iedereen zich op meer melk. Maar nu de prijzen weer onder druk staan, verwacht ik opnieuw interesse voor andere rassen.”

Waaruit ontstaat die interesse?

„Ik zie een aantal trends in de veehouderij. Door dalende marges groeien bedrijven om het inkomen te bewaren. Dat geeft ondernemers minder tijd voor de individuele koe. Ook speelt het sociale aspect mee. De moderne boer gaat ook op vakantie. Als gevolg van deze ontwikkelingen, is de boer op zoek naar een ro-

Meer andere rassen

De laatste jaren is er veel aandacht voor kruisen. Uit de NRS-jaarstatistieken blijkt dat ook. Het gebruik van andere rassen voor de gebruikskruising op Holstein neemt toe. In boekjaar 2006-'07 zijn er ruwweg 3 procent (60.000 op 2 miljoen) inseminaties verricht met de vijf belangrijkste niet-Holstein-rassen: Fleckvieh, Montbéliarde, Brown Swiss, Jersey en Scandinavisch roodbont. In boekjaar 2007-'08 is het percentage inseminaties van deze vijf rassen naar verwachting nog iets opgelopen.

buuste, zelfredzame koe. Die is er nu in de ogen van boeren in onvoldoende mate, dus zoeken ze naar een alternatief. Daar speelt de marketing handig op in.”

Geven andere rassen die robuuste koe?

„Niet per definitie. Je kunt beter eerst een goed fokdoel definiëren. Als we vroeger meer aandacht hadden besteed aan het fokdoel, was de vraag er nu niet eens geweest. Je moet 15 jaar vooruit proberen te kijken en inschatten welke koe in dat beeld past.”

Dus in het verleden is er onvoldoende naar de toekomst gekeken?

„Dat is niet relevant en daar kun je nu ook niet zo veel meer mee. We hebben te maken met de huidige veestapel. Laten we nu proberen vooruit te kijken en een fokdoel vaststellen. Naar mijn mening gebeurt dat te weinig. Als het al gedaan wordt, is dat vaak alleen door de ki-organisaties in NVO-verband. Dat is niet voldoende, want ki-organisaties hebben ook een commercieel belang. Daarom zouden boeren moeten deelnemen in de veeverbeteringsorganisatie NVO. Misschien is hier wel een rol voor LTO weggelegd als belangbehartiger.”

Blijft het feit dat op dit moment veel naar andere rassen wordt gekeken.

„Dat is alleen maar korte termijn. Marketeers varen er wel bij. De boer die nu, door de gewijzigde bedrijfsomstandigheden, niet goed meer met zijn huidige vee uit de voeten kan, is gevoelig voor snelle verandering. Gebruik van andere rassen is dan ad hoc politiek. Boeren willen snel verbetering van klauwen, uiergezondheid of vruchtbaarheid. Ze krijgen een ander ras aangeboden, maar vergeten dan a. te selecteren binnen dat ras en b. dat ook andere, minder gewilde eigenschappen meekomen via de kruising.”

Dus geen andere rassen gebruiken?

Nee hoor, dat kan best. Maar je moet eerst een fokdoel op je bedrijf vaststellen. Welke koe past over 15 jaar? Hoe ziet mijn bedrijf er dan uit? Omvang, arbeid, biologisch, welzijn, invloeden vanuit de maatschappij? Daarbij moet je de stieren kiezen die het best bij je fokdoel passen. Dat zou ook best een ander ras kunnen zijn.”

Verdwijnt daardoor de Holstein als hét ras uit Nederland?

„De eerste vijf jaar zie ik nog geen verandering. Het is aan de ki-organisaties en NVO om het beleid en de fokkerij zo uit te stippelen dat de Holstein-koe een van de beste keuzes blijft. Pas als ze vasthou-

'Ki-organisaties moeten inschatten welke koe over 15 jaar nodig is'

den aan vaste fokrichtingen zonder zich aan te passen aan de wensen van de veehouders, is het einde oefening.

Uiteindelijk onderging het Fries-Hollandse ras hetzelfde lot. Dit ras is eerst gekruist met Holstein en verdween vervolgens door verdringingskruising bijna uit beeld. Ook in Ierland is zoiets gebeurd. De vruchtbaarheid van Holstein werd door boeren als onvoldoende ervaren, maar de Ierse ki-organisaties vonden 'vruchtbaarheid geen fokkerij'. Dat heeft Holstein in Ierland zowat de kop gekost.”

Dat klinkt een beetje als de Amerikaanse auto-industrie.

„Een aardige vergelijking. Die heeft ook niet gekeken naar de toekomst, niet gereageerd op veranderende omstandigheden en wensen van de klant. Nu zitten ze met onverkoopbare, benzineslurpende auto's. Een alternatief is er niet.

FOTO: KODS GROENWOLD

PROFIEL

Naam: Roel Veerkamp (43).

Bedrijf: ASG.

Functie: sinds 2001 afdelingshoofd Animal Breeding en Genomics Center van ASG, Lelystad. Ervoor vier jaar onderzoeker bij ASG. Daarvoor zeven jaar onderzoeker in Edinburgh, Schotland, waar hij promoveerde.

Bij Holstein gaat het, als de ki-organisaties niet tijdig ingrijpen, misschien dezelfde kant op. De wens en interesse om te kruisen is er een uiting van.

Het verschil met de auto-industrie is dat in de veehouderij niet de fabrikant, maar de veehouder het gelag betaalt. Hij zit met een fokproduct dat in de toekomst wellicht niet meer op zijn bedrijf past.”

Is er binnen Holstein voldoende selectieruimte om te veranderen?

„Er is wel een brede populatie en er is spreiding genoeg, toch is de Holstein-populatie terug te voeren op 60 à 70 ouderdieren, waaraan elk dier in meer of mindere mate verwant is. Vergeet niet dat andere rassen best beter kunnen scoren op kenmerken.

Het probleem is dat de fokwaarden op verschillende bases zijn. Ze dus zijn niet een-op-een vergelijkbaar. 103 voor vruchtbaarheid van een Montbéliarde-stier is heel wat anders dan 103 voor vruchtbaarheid van een Holstein. Het zou inzichtelijker zijn als de fokwaarden op één basis worden gepubliceerd.”

Is het mogelijk om één basis te maken?

„Als je alle fokwaarden uit verschillende landen naar een basis omrekent, loop je tegen het probleem aan dat niet alle fokwaarden uit andere landen direct vergelijkbaar zijn. Het is niet onmogelijk, maar het zal wel lastig worden.

Pas als er één basis is, kun je als veehouder stieren selecteren op eigenschappen die passen bij jouw fokdoel. Of dat nu meer melk, een hoger eiwitgehalte of betere vruchtbaarheid is. Als je op basis van fokdoel selecteert uit de best passende stieren, is het niet interessant meer van welk ras dat dier is. Sterker, bij gelijke geschiktheid moet je misschien wel de stier van het andere ras kiezen. Want dan krijg je gratis het heterosis-effect erbij.”

Wijnand Hogenkamp